

Boghistorie i årstal, i kapitler og i billeder

Til anmeldelse foreligger tre bøger, der burde have været omtalt lidt hurtigere, men som nu til gengæld har været i brug. Totalt forskellige i karakter og allerede derved lærerige, iøvrigt alle egnede som opslagsværker trods forskellig grad af læselighed.

W. Turner Berry and H. Edmund Poole: Annals of Printing. A Chronological Encyclopedia from the earliest Times to 1950. London, Blandford Press 1966. xx, 316 s. ill. ib. £ 4.4.0.

Længst tilbage i tiden går »Boghistoriens Hvornår skete det«, som Berry & Poole kunne kaldes. Ideen er ikke ny, men god; man har altid brug for sit fags rene kronologi og godt af at se de sammenstillinger, som princippet medfører. S. H. Steinbergs tredeling af de 500 års bogtryk ved årene 1550 og 1800 svarer rundt regnet til 3×100 sider i denne bog; Poole har skrevet om tiden til 1800, Berry resten; skellet mærkes næppe. Bogen har et register over alle de personer, processer, institutioner, maskiner, lokaliteter etc., som bogen beskæftiger sig med, og dette register er umiddelbart nyttigt, fordi det henviser til årstal, ikke til side; iøvrigt har jeg bemærket, at landnavne som opslagsord ikke dækker alle vedkommende emner, fx. findes den spanske polyglotbibel, Christian III's bibel og klorets opfinder Carl Scheele, ikke under Spanien, Danmark, Sverige, de to første derimod under bibler.

I den 15 siders bibliografi er der én ikke-engelsk titel pr. side, og flere af dem med trykfejl (dog ikke af ondsind, thi også engelske navne rundtom har trykfejl). Med al respekt for engelsk faglitteratur er dette skævt, men det svarer til bogen selv, som overbetoner britisk boghistorie, fx. førstetryk i provinsbyer, mere end rimeligt er selv i en engelsk bog; til gengæld får man altså engelsk boghistorie udmærket belyst, og en indledende paragraf giver oplysninger om forfatterens egen vej til lærdommen. Musiktryk synes at være et yndlingsemne, og det er velkomment, da monografierne ikke er mange.

I det ydre tror man at have et fotografisk optryk af en bog fra 1940'erne for sig. Hverken papir, streg- eller autoklicheer er nogen øjenlyst, skønt de fleste bøger er reproduceret direkte efter originalerne; den fede skrift til de ofte upraktisk redigerede stikord virker heller ikke tidssvarende.

Mange nyttige og morsomme illustrationer og oplysninger findes imidlertid i bogen, der således let hævder sin plads på den nærmeste håndbogshylde og har en funktion selv i mindre samlinger.

Book Typography 1815-1965 in Europe and the United States of America. Edited with an introduction by Kenneth Day. London, Ernest Benn 1966. xxiv, 404 s. + indskudsark med ill. Indb. £ 5.5.0.

Denne bog er til at læse i – fire hundrede sider inclusive et meget gennemtænkt register. Belgien, Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Italien, Holland, Schweiz og USA får hver sit kapitel, Frankrig endda to. Man savner to kapitler: Norden, som vi véd kunne hævde sig, og Spanien-Portugal, som vi véd så lidt om. Ikke at tale om, hvor interessant det ville være at læse kompetente fremstillinger af Østeuropas bogvæsen på de almindeligt kendte sprog.

Kapitlerne er beundringsværdigt ens i længde, men red. må i forordet gøre en bemærkning om bidragenes uens anlæg. Ja det tør man sige. Mens Willy Rotzler og James M. Wells trækker Schweiz' og USA's boghistorie tilbage til begyndelsen, ofrer Georg Kurt Schauer kun fire sider på tiden 1815-90; det har man ærlig talt ikke lov til, selvom man har skrevet værket om tiden 1890-1960. P.M. Handover sigter mod ren typografi og teknik i Storbritannien, såre instruktivt og væsentligt, mens andre inddrager illustrationskunsten. Franco Riva har ikke den taknemligste opgave og opremser rigeligt med italienske trykkernavne. Frankrig før 1914 behandles af Gerard Blanchard med overlegen pædagogisk evne: På hver eller hveranden side ser man nogle kursiverede linier – de udgør skelettet, alt mellemiggende er uddybning af disse paragraffer; Max. Vox fortsætter emnet, men ikke stilen (dog heldigvis kvaliteten). Fernand Baudins

artikel om Belgien er især interessant ved at fremhæve Henry v. d. Veldes betydning også for bogkunsten.

Det fornemste kapitel er dog G. M. Ovinks om Holland, især den blændende indledning med karakteristik af 19. årh. (Det er helt kedeligt, at vort tidsskrifts artikler om nutidig udenlandsk bogkunst begyndte med Ovinks bidrag i den sidste årbog!) Det er Ovink, der siger et borgerligt ord s. 232: Der findes i kunsten altid to tendenser, en traditionalistisk, intellektuel og en dynamisk, emotionel. Bogens natur knytter den gerne til tradition og intellekt – »i den grad at Stanley Morison og hans fæller ønsker, at bøgerne, ja endog aviser og tidsskrifter, udelukkende skal styres af de førstnævnte principper, hvorved de bevidst negligerer andre og ligeså legitime bogfunktioner«. Der var altså en, der tør, hvor ...

En særlig blomst giver vi Ovink, fordi han er den eneste bidragyder, der kan hitte på at indsætte henvisninger til sine egne illustrationer. Der er gerne 24 sider pr. land, og de er anbragt på glittede ark og nummereret fra 1 for hvert land; en henvisning til en illustration må altså lyde »ill. nr. 16 mellem s. 208 og 209« (en liste findes foran i bogen). Læsere i alle lande, forener eder! er det ikke meningen, at en fagbog med en halv snes topfolk bag sig skal *fungere*?

Bogen er iøvrigt fremstillet i Ovinks eget land; trykkeri er G. J. Thieme i Nijmegen, en selvfølgelig honnør til det firma, der lod den hollandske originaludgave udarbejde til sit 150-års-jubilæum i 1965. En tysk udgave har nu set lyset. Trods uegaliteten er det en nobel, gedigen og meget nyttig bog.

John Lewis: The Twentieth Century Book. Its illustration and design. London, Studio Vista 1967. 272 s. ill. ib. £ 6.6.0.

I modsætning til foregående binds traditionelle proportion og teknik er denne bog i stort format og offsettrykt, stedvis i farver. Billeder af bøger dominerer, og især billeder af billeder, henimod 500 illustrationer ialt; men der er dog tekst svarende til godt 80 store oktavsider. Layoutet er frit, men de ulige elementer forenes ganske

godt. Forfatteren er sin egen designer og forlægger og er kendt for andre bøger, især den flotte præsentation af *Printed Ephemera* fra 1963: plakater, billetter, brevpapir etc. fra ældre og nyere tid.

Emnet er her England og USA, dertil Frankrig, mens behandlingen af tyske bøger tynder ud efter 1920'erne, omend tysk illustrationskunst har forfatterens letforståelige respekt og interesse. Tekstens dele er ofte ganske korte, anslår blot en gruppe billeders tema; kontrastpar opstilles, Candide og Skatteøen ses gennem mange tegneres øjne, og børne-, billed- og skolebøger indtager en fortjent plads.

I den førnævnte tvedeling vil man finde Lewis' sympatier på den dynamiske side. Walter Crane, Burne-Jones og the Doves Press er blandt dem, der ikke har hans hjerte. Om deres tid gør han iøvrigt den glimrende bemærkning, at påvirkning mellem modstridende tendenser er et tilbagevendende træk, men at de 60-70 år gamle antipatier nu skjules af det fælles tidspræg. Om Morison: »Hvor herlige de klassiske regler og proportioner end monne være i arkitektur og bogkunst, gives der andre regler og proportioner, som ikke er mindre sande og ikke mindre herlige«. Indenfor den funktionelle typografi skelner han skarpt mellem Bauhaus-gruppen og Tschichold, hvem han betegner som mere intuitiv og lunefuld. Hermed stemmer det godt, at denne store fagmands inspirerende ungdomsarbejder indtager en smukkere og rigtigere plads hos Lewis end hos de førnævnte forfattere.

Instruktiv og afvekslende, med raske og kloge bemærkninger, en bog til at se i, slå op i og tage stilling til.

For Tysklands vedkommende suppleres den meget bredt af det næsten rendyrkede, fornemme billedværk, der omtales i nr. 4, s. 144.

ED.

Undertiden må man snakke sig blå i hovedet over for folk, der tror, de ved bedre.

Sigvard Bernadotte, designer

Bogens helhed er vigtigere end nogen af dens enkelte dele.

Bruce Rogers, amk. bogkunstner

Fund og Forskning

i Det kongelige Biblioteks samlinger,
xvi, 1969

Det kongelige Bibliotek har fortsat grund til at glædes over det initiativ til udgivelse af en årbog, som Palle Birkelund tog kort efter sin tiltræden som rigsbibliotekar i 1952. Skønt mange institutioner i de senere år har forladt årbogens form til fordel for den mere uhøjtidelige tidsskriftform, der måske bedre kan honorere tidens krav om kommunikation og information, holder biblioteket stædigt fast ved sin årbog. Og hvilken imponerende række er det ikke blevet!

Det nye bind af F & F, der er på 164 sider, traditionelt og nydeligt trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri, med 25 illustrationer reproduceret af F. Hendriksens Eftf., er som de tidligere bind forsynet med resumeer på engelsk samt udførligt personregister (6 sider), der gør årsskriftet anvendelig som opslagsværk. For fuldstændighedens skyld og for netop at understrege årbogens værdi som reference- og opslagsværk bør det nævnes, at index til de første tolv årgange findes i bind XIII (1966).

Det kunne se ud som en veltilrettelagt gestus overfor den italienske kulturattaché Lucia Pallavicini og det nyligt indviede italienske kulturinstitut i Hellerup, at tre af årbogens syv hovedartikler er helliget emner med tilknytning til Italien. Harald Ilsoe har i anledning af Machiavellis 500 årsdag skrevet årbogens vel mest spændende og læseværdige artikel om kendskabet til den florentinske statsmand og forfatters værker i Danmark, hvor han 1585 introduceres af Anders Sørensen Vedel som manden, der har inficeret og forurennet det politiske liv i Europa, »— denne florentinske fordærver, der pralede af, at han offentligt fandt på ugeringerne«. Af andre danske, der sættes i forbindelse med Machiavelli, er Arild Huitfeldt, Tycho Brahe, Caspar Paludan-Müller, der 1834 udgav en biografi af ham, 1839 efterfulgt af en monografi, der også behandler hans værker, og N. F. S. Grundtvig.

Docent i skandinaviske sprog ved University College, London, W. Glyn Jones, der i 1963 på

dansk udsendte en bog om Johannes Jørgensens modne år, offentliggør her et uddrag af den franske malerinde Andrée Carofs dagbog, ført under en pilgrimsrejse i Italien sammen med Johannes Jørgensen, og endelig skriver Knud Bøgh om magister Knud Ferlov, der 1937-52 var dansk lektor i Rom. Jeg mindes ikke mange nulevende danskere, hvem det er overgået at blive omtalt i en længere artikel i F & F, men der kunne nævnes mange grunde til, at netop Knud Ferlov bliver det: han har fornylig skænket biblioteket sit store privatarkiv, der tæller breve fra danske, franske og italienske korrespondenter og især fra den generation af italienske forfattere, der repræsenterede det litterære gennembrud i århundredes begyndelse, han oversatte allerede i 1909 Søren Kierkegaard til italiensk (i øvrigt også til fransk!) og har dertil været en værdifuld formidler af dansk-romanske relationer. Godt at Knud Ferlov blev nævnt, og at Knud Bøgh har givet os denne levende skildring af vor mangeårige lektor i Rom.

Årbogens længste artikel handler om Joachim Wasserschlebe og Det kongelige Bibliotek og er skrevet af Palle Birkelund. Selvom artiklen i en anden version har været offentliggjort tidligere, må man være rigsbibliotekaren taknemlig for, at han også giver sig tid til at bidrage til årbogen med en lærd og underholdende artikel. Wasserschlebe (1709-87) var tysk af fødsel men arbejdede i det danske gesandtskab i Paris, hvor han lærte J. H. E. Bernstoff at kende, da denne var ambassadør 1744-51. Wasserschlebe, der livet igennem var en meget ivrig kunstsamler, fulgte med til København, da Bernstoff blev udnævnt til udenrigsminister, og han udbyggede her sine samlinger og udbredte kendskabet til den samtidige franske kunst. 1783 købte Christian VII hans store og værdifulde samling af fransk attende århundredes tegninger og kobberstik, et køb, der resulterede i en ny opdeling af bibliotekets samlinger »paa den Maade som I finde beqvemest til Vort Øyemeeds Opfyldelse, nemlig til Nytte for dem, som ville betiene sig af denne Samling og til Ziir for Bibliotheket«. Den del af Wasserschlebes samling, der blev købt, bestod af små 10.000 blade og indgik senere som en vigtig del af »Nyere Kobberstiksamling«. KB's

samlinger af kobberø og tegninger overgik 1835 til Den kongelige Kobberstiksamling, der blev offentlig tilgængelig nogle år senere.

Andre større artikler er H. Topsøe-Jensens om H. C. Andersens brevveksling med den unge teolog E. L. Oksen. KB har som testamentarisk gave fra Oksens datter modtaget 17 breve fra H. C. Andersen og 10 fra Oksen, og på basis af denne brevveksling giver Topsøe-Jensen en smuk og indforstået skildring af digterens sidste år.

Georg Garde skriver om den københavnske bogtrykker Lorentz Benedichts dekorative, træskårne kartuscherammer, som man nu, efter Gardes detektiviske arbejde, kan se, han bl. a. kopierede efter bestemte udenlandske forbilleder, og Gustav Scherz fremlægger uddrag af en samling på 18 breve skrevet 1665 af en fransk læge, der skildrer Niels Stensens opsigtsvækkende dissektioner i Paris.

Årbogen afrundes med et par mindre artikler om to danske forfattere, Ludvig Holberg og Harald Kidde, skrevet af Harald Ilsøe og Otto Asmus Thomsen.

F & F xvi kan købes ved indsendelse af det indlagte kort for kr. 32,-, men det kan dog anbefales interesserede at tegne et abonnement, hvorved spares ca. 20 %.

I forbindelse med omtalen af F & F kunne jeg have lyst til at gøre opmærksom på en anden fin udgivelse fra KB, som man kan erhverve, hvis man skynder sig.

Det drejer sig om et yderst dekorativt kobbertryk af bibliotekets grundlægger, Frederik III, hentet fra Kongeloven 1709 og trykt med den originale kobberplade. Oplaget, der er udsendt i anledning af kongens 70 års-dag, er begrænset, og stikket kan købes for kr. 50,- i KB's garderobe eller ved henvendelse til Kontakt- og Oplysningsafdelingen – men skynd Dem!

ECL

Biblis 1968

Den seneste udgave af denne fortrinlige årbog bæres – som det også var tilfældet med 1967-årbogen, der anmeldtes i sidste nummer af Bogvennen – af to store artikler, den ene af dr. Georg Svensson, der skriver om Maillol som bogillustrator, den anden af dr. Ulla Ehrensvärd, som har undersøgt biblioteket på herregården Leufsta nord for Uppsala.

Georg Svensson, der i den forrige årbog imponerede ved en forbilledlig artikel om Aubrey Beardsley, har nu taget en anden stor illustrator, Aristide Maillol, op til indgående behandling. Man tør måske håbe, at dette er udtryk for en bevidst, redaktionel politik, i alle tilfælde er det velgørende at se store, internationale bogkunstneres liv og arbejde taget op til så kvalificeret behandling, som dr. Svensson her gør det.

Hvis man interesserer sig for bogkunst, kommer det næppe som en overraskelse, at den store Maillol havde andre evner end at lave skulptur, men da det vel kun er de færreste beskåret at have mere end et sporadisk kendskab til hans kolossale formåen som grafiker, er læsningen af den store artikel i Biblis og konfrontationen med dens mange eksempler på Maillols grafik en oplevelse.

Maillol begyndte først som bogkunstner i en forholdsvis sen alder, han var i midten af fyrrerne, da han i 1905 stiftede bekendtskab med den tyske bogelsker og skønånd, greve Harry Kessler, der i 1908 inviterede ham og Hugo von Hofmannsthal med på en rejse til Grækenland. Dette møde og denne rejse skulle få afgørende betydning for bogkunstneren Maillol, idet Kessler ikke blot var en passiv bibliofil, men som ejer og leder af Cranach Presse i Weimar aktivt engageret i fremstillingen af smukke bøger; mødet mellem Maillol og Kessler blev begyndelsen til et mangeårigt samarbejde, som kun blev afbrudt under den 1. verdenskrig og i årene derefter, og en stor del af Georg Svenssons artikel er helliget en gennemgang af dette samarbejdes storartede resultater. Man kunne i denne forbindelse håbe, at forfatteren en anden gang ville glæde *Biblis'* læsere med en større artikel om selve Cranach Pressen, hvis arbejder

og typografiske stude imponerer. Desværre er kun et fåtal af de Maillol-træsnit, som reproduceres i artiklen, gengivet sammen med den tilhørende tekst, men de få eksempler som bringes, gør det helt klart, hvor store bogkunstnere både Maillol og Kessler har været, hver inden for deres felt – to af de gengivne eksempler (fra Vergils hyrdedigte og Ovids *Elskovskunsten*) leder tanken hen på samarbejdet mellem Aldus og *Hypnerotomachia Poliphili's* ubekendte illustratør.

Det er tidligere nævnt, at Grækenlands-rejsen med Kessler var bestemmende for Maillols arbejde som grafiker, og i parentesens ovenfor er antydnet, hvilken retning den græske påvirkning skulle tage; Maillol, som var født i en fransk Middelhavs-landsby, blev sig under rejsen det fælles, antikke, mediterrane præg, som på trods af tid og afstand forenede hans fødeegn med den klassiske verden, bevidst, og med denne nye bevidsthed formåede han derefter at illustrere den klassiske litteraturs største værker (bl. a. *Daphne* og *Cloë*, Horats' oder, Lukians *kurtisanedialoger*) med en realistisk indsigt, som han helt naturligt hentede i sine barndomserindringer og under ophold på hjemegnen. Det righoldige illustrationsmateriale i Georg Svenssons artikel bærer tydeligt vidnesbyrd herom.

Ulla Ehrensvärds artikel om biblioteket på Leufsta er på én gang biblioteks- og videnskabs-historie, idet biblioteket byggedes af Charles de Geer (1720–78), der udover som aktiv bjergværksdrivende at være Sveriges den gang rigeste mand også taltes blandt landets mest fremstående naturforskere ved siden af Linné og Scheele.

I artiklen gives der derfor ikke blot en interessant fremstilling af bibliotekets smukke interiør og dets bogbestand, men tillige et billede af det overordentligt frugtbare milieu, i hvilket naturvidenskaberne dyrkedes i 1700-tallets Sverige. Biblioteket rummer da også værker af alle periodens store navne, og foruden en righoldig korrespondence mellem de Geer og Linné, bl. a. også Olof Rudbecks store håndkolorerede, botaniske plancheværk, *Campus Elysii*, som rummer alle den gang kendte planter gengivet i naturlig størrelse. Det er beskrivelsen af dette og tilsvarende naturhistoriske værker, der udgør

P. VERGILI MARONIS ECGLOGA SECUNDA
ALEXIS

FORMOSUM pastor Corydon ardebat Alexim,
delicias domini; nec quid speraret habebat.
tantum inter densas umbrosa cacumina fagos
adsidue veniebat, ibi haec incondita solus
montibus et silvis studio iactabat inani:
O crudelis Alexi nihil mea carmina curas?
nil nostri miserere? mori me denique coges.
nunc etiam pecudes umbras et frigora captant,
nunc virides etiam occultant spineta lacertos,
Thestylis et rapido fessis messoribus aestu

tyngdepunktet i Ulla Ehrensvärds artikel; artiklen udbygger imidlertid også karakteristikken af biblioteket og dets grundlægger og senere ejere ved morsomt at redegøre for bogbestanden – på godt og ondt – som den tegner sig gennem tiden, men det naturhistoriske er stadig det centrale i biblioteket på Leufsta, hvad artiklens mange henrivende – offsettrykte – illustrationsgengivelser klart understreger.

Biblioteket på Leufsta er ikke det eneste naturvidenskabeligt betonedede indslag i *Biblis* 1968; også den amerikanske professor George Kish' artikel om den store geograf og opdagelsesrejsende Nordenskiöld som videnskabshistoriker og bibliofil peger i denne retning. Artiklen fortæller om Nordenskiölds store kort- og atlas-samling, og om hvordan den ved hans død, p. g. a. zar Nikolaj II's mellemkomst endte på Universitetsbiblioteket i Helsingfors.

Udover Georg Svenssons, Ulla Ehrensvärds og George Kish' bidrag, der alle suppleres af udførlige litteraturhenvisninger, rummer *Biblis* 1968 yderligere tre artikler: Årbogens redaktør, førstebibliotekar Sten G. Lindberg, skriver om Kungliga Bibliotekets bestræbelser på i 1733 at standardisere indbindinger og permstempler (i artiklen gengives for første gang Ludvig von Schantz' udkast til stempler); professor Carl-Rudolf Gardberg bidrager med en lidt kuriøs artikel om en række – noget tilfældigt sammenbragte – ældre biblioteksbilleder, som hænger på det ny akademibibliotek i Åbo, og forfatteren Per Anders Fogelström har skrevet en hyggelig og vel illustreret beretning om sin enorme samling af *Stockholmiana*.

Vi ser herefter med glæde frem til *Biblis*' næste årgang og håber blot fromt, at Föreningen för Bokhantverk til den tid vil have valgt et mindre hvidt stykke papir at trykke sin årbog på.

CE

Hvis man søger fuldstændigt at indordne det æstetiske under opgavens karakter, må det nødvendigvis føre til, at det, der er lykkedes bedst, i ringste grad vil henlede opmærksomheden på, at der foreligger en kunstnerisk indsats.

Gunnar Büllmann Petersen, arkitekt

Anker Kyster - A.V. Priem-Nielsen

28. februar udkom en på alle måder højst særpræget lille publikation på Kemigraf- og Litograf-fagets Skole. En stor tynd kassette overtrukket med Bindsbøll-papir er jo allerede iøjnefaldende. Ud af den drysser et dybsort hæfte med navnet Anker Kyster i sølvtryk, og et hæfte uden omslag – ser man rigtigt? – nej ikke helt – det er ganske vist Anker Kysters faste håndskrift, men i facsimiletryk.

Man ser nærmere efter, og kort fortalt: Et Kyster-foredrag fra 10. 4. 1929 »Om moderne Bogbinding« er ypperligt litograferet efter manuskript, og i det sorte hæfte findes en kort og personlig erindring fra foredragsaftenen af Peter Christiansen og tre billeder af Kyster/Bindsbøll-bind. De står lidt blegt (men hvor er det fortvivlende, at »Bøllen« er et glemt navn i de senere års store europæiske værker om art-nouveau-tiden! han var dog en figur, stor, tidstypisk og dog helt sig selv).

Kysters foredrag er god læsning, og man må afholde sig fra at citere for ikke at løbe løbsk. Ikke at det er særlig mærkværdigt, hvad han fortæller om gammelt og moderne håndarbejde. Men hans indlevelse, helstøbthed og djærve fornuft præger hans lysbilledintroduktion til det fag, hvis største navn han dengang var; og forøvrigt skal man være ganske dreven for ikke også at få sin viden øget. Slutningen gør ikke mindst indtryk; her tilføjer Kyster nogle ord om forlagsarbejdet, atter præget af både åbenhed og fasthed.

Den Kyster-fagfælle, hvis navn følger hans i vor overskrift, kan være tilfreds med denne usædvanlige publikation. Og det fortjener han at være. For A. V. Priem-Nielsen har en lang indsats bag sig som en særdeles afholdt og påskønnet lærer på Bogbinderskolen, til hvis historie Kysters navn er så nært knyttet. Efter Jens Olsens afgang blev han med selvfølgelighed overlærer og afdelingsleder. Og nu fyldte han tres. Bogvennen afholder sig af princip fra personelle hyldestartikler; men den hyldest, den 60-årige »A. V.«s naboer har givet ham, må vi dog have lov at slutte os til.

ED

H. P. Klubben

En ny bogbindergruppe

Landsarkivets sal på Jagtvejen i København var i slutningen af april rammen om en udstilling af bogbind, udført af medlemmerne af H. P. Klubben, en ny bogbindergruppe, der har taget navn efter Henrik Parks forbogstaver.

Medlemmerne er *Grete Andersen, Preben Bech, Niels Fyner, Kai Pheiffer Hansen, Johannes Hyltoft, Ole Lundberg, Henning Madsen og Arne Møller Petersen*. Som gæsteudstillere viste *Rolf Steffen* fra Vesttyskland sine bogbind og *Kristina Winberg* fra Stockholm overtrækspapir.

Hermed har endnu en gruppe yngre bogbindere vist, at der er grøde i faget, i alt fald når det gælder det håndgjorte produkt.

Ved åbningen efterlyste Erik Ellegaard Frederiksen i sin tale imidlertid en relation mellem håndbogbinderiet og den maskinelt fremstillede produktion. »Tro ikke«, sagde han, »at det individuelle håndværk kun er en ting i sig selv, og at det er prostitution at arbejde for massefremstilling. Den lille afdeling, hvor stilheden hersker, bør være et drivhus for nye ideer til forlagets storproduktion. Og den, der formidler forbindelsen mellem det smukke, håndfremstillede bind og hverdagens maskinprodukter, har indlagt sig uvisneligt fortjeneste. Vi må nedbryde skranke mellem finkultur og massekultur. Men vil industrien erkende dette? Vil man ofre et hjørne i den store virksomhed, et værksted, en mistbænk? Det, der gror i de små grupper, er for værdifuldt til kun at skulle leve for sin egen skyld.

Og resultaterne? Om dem er der at sige det samme, som Mozart skrev hjem til sin far i 1782 om sine sidste compositioner:

De er netop en mellemtung mellem det for svære og det for lette. De er behagelige, naturligvis uden at forfalde til tomhed. Kan byde selv kendere lutter glæde, men sådan at en ukyndig må føle sig tilfreds, uden at vide hvorfor.«

EEF

Virtuos skal man være – men ingen må mærke det.

Oluf Høst, maler

Dansk bogproduktion 1968

Denne årlige udstilling af hele årets bogproduktion blev åbnet i Helligåndshuset den 18. april i overværelse af en stor og repræsentativ forsamling og med taler af arkitekt Hakon Stephensen og foreningens formand, rigsbibliotekar Palle Birkelund. Besøget har slået alle tidligere rekorder, idet det næsten nåede det tal, man havde sat som mål for agitationen, 5000 gæster. Ligesom ifjor bidrog forskellige populære arrangementer hertil: En lille trykpresse trykte et kapitel af Georges Duhamel om »Glæden ved at betragte en smuk bog«, og heri kunne man få sit navn trykt – en god idé, som nu bagefter svier til sin ophavsmand, der i sit firma må sætte navne på en uhyre bunke af disse småting. Udvælgelsen af årets bedste bogtryk kunne man byde konkurrence ved selv at træffe sit valg (med mulighed for bogpræmie), tryksagens vej gennem filmsats-layout og ombrydning var anskueliggjort, og to aftenåbninger bød på orientering om bogkunst og om udstillingen ved Henry Thejls og Torben Smistrup.

Helligåndshuset var knap stort nok til udstillingen; måske må man overveje en udtynding i kommende år, selvom ideen netop skulle være en i princippet komplet præsentation af årets høst. Da den, der skriver dette, besøgte den smukke sal, var den heller ikke stor nok til de besøgende.

4 fynske bogsamlinger

Af den i sidste nr. omtalte jubilæumsbog fra foreningens Fyns-afdeling findes endnu eksemplarer, som kan erhverves for 30 kr. incl. moms og porto. Denne særprægede og smukke bog har sikkert interesse for bogsamlere i kraft af – vi citerer fra et af de fire bidrag – at det at samle på bøger er »A Highly Personal Affair«. De fire højst interessante indlæg giver udtryk for den individualisme, det er at samle på bøger. – Send et brev kort med bestilling til Forening for Boghaandværk, Furesø Parkevej 51, 2830 Virum.

Ved hovedbestyrelsens møde 24. februar

var en lang række sager til behandling. Fra publikationsudvalget forelå en række interessante planer, som medlemmerne kan glæde sig til. Et moderne drama af Willy Kysklund, oversat af Ivan Malinovsky for Aarhus Teater (og i bearbejdelse for TV), »Medea fra Mbongo«, fremstillet som eksperimental typografi, kan ventes i begyndelsen af 1970, ligesom der arbejdes med endnu en bog i serien: »for bogvenner«. Moderne bogbind.

Man er nu nået til nærmere planer for restaurering af foreningens ejendom i Klareboderne, efter at der hertil er bevilget 30.000 kr. fra Sonningfonden.

Til agitation for nye medlemmer er fremstillet en ny folder, der kan rekvireres fra sekretariatet.

Foreningens årlige delegeretforsamling

finder sted på »Sølyst« i Klampenborg *mandag den 19. maj*. Dagorden tilsendes de valgte delegerede.

Privattrykkets betydning

Bogtrykker Henry Thejls og faktor Torben Smistrup har behandlet dette emne såvel i København-afdelingen som i flere af provinsens afdelinger, ledsaget af en meget fin samling privattryk.

Halvor Durban-Hansen

f. 1908 i Norge, er lærer på biblioteksskolen og direktør for A. W. Brøggers Boktrykkeri AS, Oslo. Han er siden 1950 formand for den norske – og siden 1968 formand for den internordiske komité for Nordisk Bogkunst. Halvor Durban-Hansen, der har skrevet en lang række artikler og et par bøger om typografi og grafiske emner, skrev i BOGVENNEN, hæfte 2, 1968-70, side 78 ff. om Forening for norsk bokkunst.

Bror Zachrisson

f. 1906 i Göteborg, er bachelor of science fra Carnegie Institute of Technics, Pittsburgh, 1928, fil. kand. (Göteborg) 1932, fil. lic. (Stockholm) 1957 og fil. dr. 1965. Disponent hos Victor Pettersons Bokindustri 1935-43, da han blev

rektor ved Grafiska Institutet, til hvis oprettelse han havde medvirket. Bror Zachrisson har desuden taget initiativet til en række skandinaviske bogudstillinger i USA samt til oprettelsen af Nordisk Bokkunst 1946.

Han har skrevet en lang række bøger om grafiske emner, hvoraf bør nævnes *Bokstavsform samt trycktyp* (1937), *Skriftens ABC* (1943), *Textning* (1944) og *Studies in the Legibility of Printed Text* (disputats 1965).

Monumenta Typographica V

viderefører beskrivelsen af, hvordan den komplicerede tekst er løst typografisk i nogle grundlæggende værker i forskellige perioder. Baggrunden for dette tema er vor opfattelse af, at den ubrudte grå renæssanceside ikke altid kan betragtes som idealet for vor tids bog, især ikke for den lærebog, som skal fungere i overensstemmelse med nye pædagogiske principper. Dette synspunkt fører naturligt videre til overvejelser over den konventionelle skriftanvendelse, som også henter sit forbillede i renæssancen. Et sprog er dynamisk, det ændrer sig stadigt gennem tilførelsen af nye ord og udtryksformer. Men bogskriften er statisk forsåvidt en forfatter i 1969 må se sine tanker udtrykt med samme redskab som den forfatter, der levede i det 16. årh. Artiklen om Romain du Roi omtaler en skrift, som man bevidst søgte at gøre anderledes end den hidtil anvendte renæssance-stil.

Sylvander og Rohde

Kunst er løsning af problemer, som ikke kan formuleres klart, før de er løst.

Piet Hein, forfatter